

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Štari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za štiri leta Din 1500, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelak, Poljanski nasp št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Trdnjava.

Stojimo pred občnim zborom Jugoslovanske strokovne zveze. Tradicija krščanskega delavstva nam stopa pred oči: z vso svojo preteklostjo, veselo i žalostno. Razgrinja se pred nami valujoča rast preteklosti in prožen zalet sedanosti, vidimo v spominu obraze in dlani, ki nas blagoslovljajo, vidimo množico, ki upogiba hrbte in vihti delavne roke od Jesenic, Trbovelj, Kočevja do Maribora, vidimo velike in slabiče, vidimo brate in sestre tujih besed in idej, vidimo polja, domove, cerkve in rdečo knjigo slovenske usode. Vse to vidimo: vrtoglavica današnjih dni nam jemlje besedo in še ob lastnem bratu se krha zaupanje. Zato je prav, da se ustavimo in si pogledamo iz oči v oči.

Krščansko-socialističnemu delavstvu je dvakrat težko. Vendar je to družina, ki je podobna nima svet. V sebi obsega najširjo svobodo in najožjo vezanost, ono edino čuti odgovornost človeštva v polnem obsegu in težko stopi; kadar pa stopi, se ne umakne več. Vsi vemo, da je v preteklem letu naše delavstvo stopilo močan korak naprej. Val mladostne svežosti je pognal v naše vrste: iz centra in iz periferije so se potočili kolobarji zanosne korajže in kjer so se srečali, so se pognali visoko v naše delavske duše ter začeli kristalizirati obrise rešitve vseh slovenskih problemov. Leta prihajajo in odhajajo, njihove plodove pa trgajo najaktivnejši ljudje. To spoznanje je postala naša velika gonilna sila. Vse to, posebno pa naša nepretrgana borba za pravico, prečudno lepo soglasje s krščanstvom, ki se danes svetu na novo razodeva. Naši delavci vedo, da njegovi ideologi kopljejo vedno globlje temelje, njihove duše se z vedno večjim fanatizmom oklepajo največjega borce zgodovine: Kristusa, njihova telesa pa jih skoz trpljenje in smrt vodijo na barikade. Nebojevit in medel značaj krščanskega socializma se izgublja v neživljenjskih modrovanjih, na drugi strani pa se razodeva vsa njegova elementarna borbenost iz junaškega verskega življenja.

Ta idejna rast nas je spremljala v konkretnem življenju. Morda najbolj v organizaciji sami. Kakor je že strokoven značaj organizacije borben, tako se je njenja skupnost utrdila in razširila v vseh skupinah. Ko pregledujemo svojo armado, vemo, da je ne družijo samo materielni oziri in vprašanja po koristi, temveč ideja. Ta ugotovitev je vesela in je edino plačilo za žrtve, ki jih vsak posameznik doprinaša. Tisto konkretno delo Jugoslovanske strokovne zveze je zakrito. Zakrito vsaj v najlepših dejanjih. Vse tisto, kar bo nudila nedeljska slika, je le medel odsev zakrite globoke požrtvovalnosti. Ni lahko našemu delavstvu. Saj živi kruto samo. Toda vemo, da edino delavci lahko vodi delavca.

Krščansko delavstvo je navezano nase. S tem mora računati tudi v bodočnosti. Kljub ugovorom in dvomom ima Jugoslovanska strokovna zveza danes svoje posebno veliko upravičenost. Naša naloga je čim večja enotnost in zaokroženost. Ni pa nobene enotnosti brez duševne in idejne enotnosti. Vemo dobro, da smo bogati in edini utiravci pozitivne bodočnosti. Zato je naša največja dolžnost: idejna strnjjenost. Glasno povemo vsem bratom in sestram, da greši, kdor se je osebnosti in sili osebe v ospredje. Vsa, ki ga je zagrabila naša ideja, je naš. Drugih razlik ni. Pa še ta razlika je smotrena in doložena za rešitev človeštva. Ne boš nam-

reč osvoboditelj človeštva, če ne boš nortranje urejen in enoten. To nam pa da življenje v Jugoslovanski strok. zvezi.

Iz tega kroga stopamo v drugi krog: proletarijat. Sedanji položaj uči, da je delavstvo navezano nase. Celotna družba, rastoča iz goljufij in dvojne morale, stoji nasproti proletarijatu. In ker smo učenci Kristusovi, ki je sovražil krivico in ljubil pravico, stojimo z vso svojo dušo pri zatiranih, ki hrepene po božji pravici. Govornik na nedeljskem taboru na Homcu je dejal: Družba naj ve, da je mesto krščanskih socialistov pri proletarijatu. Da bodo delili s proletarijatom ne le vesele trenutke, ampak tudi njegov križev pot. Kdor je nasprotnik proletarijata, je nasprotnik krščanskega socializma. Kdor jemlje delavstvu njegove pridobljene pravice, se bo znašel v boju s krščansko-socialistično fronto, brez ozira, kakšnemu družabnemu stališču ali svetovnemu naziranju dotičnik pripada. Za nas so in bodo merodajna le dejanja.

Vidimo pa pred seboj dve veliki oviri: prvo je od buržuazije kopirano brezverstvo, ki slabi energije svetovnega proletarijata, naperja udarce v slepo in postavlja mase v prostor brez težišča. Sami na sebi čutimo te posledice, ki mučijo naše slovenske sotrpine. Brez lastne krivde se je marksistično delavstvo potopilo v močvirje in ves slovenski proletarijat trpi nasilje, ki ga izvajajo lastni grehi. Brezverski temelj ob katerem se je uprla vsa njihova energija, se podira, moči se gube, zavednost se manjša, korajža je strta, čez vse življenje organizacij pa raste bohotno demagoštvo. Vendar se pojavljajo med njimi glasniki nove orientacije. Mi je morda najbolj želimo, ne kakor da bi hoteli zadoščanja, marveč, da jim odkrito stisnemo roko v borbi za nov družabni red.

Drugo je življenjski nered med katoliki. Bog nas je postavil pred to oviro s preišljenim načrtom. V težkem in neugodnem boju z lastnimi brati se bomo usposobili za apostolsko delo človeštva. Če katolištvo preživlja kako krizo, potem jo doživlja baš v socialnem oziru. Bogata tradicija katoličanov je onemogočala trenutno gibčnost, idejno prožnost in prisotnost duha. Zato se je v katolike zajedla lenobna pasivnost, ki je kazen božja. Ne smemo se čuditi, da niso vsi kristjani najbojevitejši borci za pravico, pač pa je naša dolžnost, da jim odpiramo oči, jih navdušujemo in bodrimo. Če pa žanjemo udarce mesto uspehov, vedimo, da Bog ne gleda na krstne liste in oficialnosti, marveč na dušo, ki je polna Boga in njegove bližine. Kot katoliki ljubimo svobodo in to svobodo v imenu božjem zahtevamo. Da bomo lahko rastle kakor rože na polju in ptice pod nebom.

Premaga teh ovir pomeni prosto pot. In na to pot, široko in lepo, bo stopila naša delavska armada. Ljubimo to armado z žarko ljubeznijo. Morda so kje še bojevitejši čete, toda take ljubezni niso vredne. Med seboj smo bratje. Enotna družina smo. Med nami ni žurnalstov, taktikov in politikov, med nami je ljubezen. Ni sicer vidna, toda blagoslov njen čutimo. Med nami ni mesta za demagoge, ker ne smemo biti goljufi. Ljubimo tako armado in vemo, da je kakor nevesta, ki bo rodila bodočnosti. Zato se opiramo drug na drugega. Če bo pa prišel volk med nas, bo zbežal, ker ga bo strah ljubezni.

Mi pa bomo ostali trdni kakor trdnjavski stolp, ki bo veselega srca pozdravljaj prihajajočo zarjo.

Delavski tabor na Homcu.

Sedaj, ko je za nami, lahko povemo. V skrbeh smo bili za delavski tabor na Homcu. Ne glede na muhasto vreme smo morali računati z razmerami kakršne so. Da bodo prišli na tabor tovariši iz ljubljanske okolice v večjem številu, ni bilo pričakovati. Saj je bil tabor pravzaprav namenjen delavstvu v kamniškem okraju. Delavstva je tukaj dovolj. Toda po večini še ni pravo industrijsko delavstvo, ki je navezano le na svoj zaslužek, ki bi bilo borbeno, pripravljeno na žrtve in ki bi se zavedalo, da je njegova usoda, poedinca in vseh skupaj, odvisna od usode celokupnega delavstva.

Če motrimo prireditve tabora iz tega vidika, ni čudno, da je bilo prirediteljem nekoliko tesno pri srcu. Toda bojazen topot ni bila na mestu. Delavstvo se je pričelo pod pritiskom vladajočih razmer in po zaslugi ter vsled dela naših že organiziranih tovarišev v kamniškem okraju zavedati samega sebe in se odzvalo v nepričakovano velikem številu. Cerkev na Homcu je bila pretesna, da bi sprejela celo množico, trg pred »Domom« je bil pa poln. Zadnji tabor je bil do sedaj največji delavski tabor v kamniškem okraju.

Pred taborom so se podale delavske mase v cerkev, kjer je imel g. Lazarist iz Groblja lepo pridigo, v kateri je predočil vernikom, da je največji zaklad človeštva sv. vera. Obenem je zagotovil znago kršč. delavskemu gibanju, ker je njegova zaščitnica patrona te cerkve: Mati božja.

Ko so se uredile množice pred domom, je otvoril tabor tov. Rutar v imenu Jugoslovanske strokovne zveze. Pozdravil vse navzoče, predvsem delavce, in želi, da bi tabor rodil pozitivne uspehe — dvig delavske zavesti.

Pred prehodom na dnevni red se je oglašil namestnik g. župnika Mrkuna, ki se mudi v Argentini, gospod Ivan Lomšek. S svojim sonornim glasom in s svojo prisrčnostjo je takoj osvojil zborovalce. Pozdravil jih je z željo, da bi rodilo zborovanje obilo blagoslova in da bi se krščansko-socialistično gibanje dvignilo do popolne zmage.

Nato je povzel besedo naš starosta tovariš Gostinčar. Krščanski socializem je zapopaden v dveh stvkih: »Ljubi Boga čez vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe.« Ko bi izpolnjevalo človeštvo ta dva zakona, ne bi bilo sedanjih razmer. Delavstvo mora z največjo doslednostjo zahtevati in delati na to, da zadobita ti dve zapovedi zopet popolno veljavo in oblast. Za dosego tega cilja so pa potrebni trdni, globokoverni značaji, ki bodo znali pregnati s svojim delovanjem kapitalizem najprej iz sebe, potem šele iz družbe.

Tovariš Marinček je poudarjal v svojem govoru pomen krščanskega socializma ravno za sedanjo dobo. Kajti kapitalistična družba je v razsulu. Novo družbo bo zgradilo delavstvo. Velike važnosti pa je, da zida družbo na pravi podlagi t. j. na krščanstvu. Kapitalizem je razdril zvezo med Bogom, delom in človekom. Delavstvo mora to zvezo zopet oživeti.

Oblastni posl. Novak je poudarjal potrebo delavstva po organizaciji. Kajti le organizirano delavstvo je kos vsem nalogam, da se izobrazuje, da nadzira svoje voditelje, da nadzira delovanje občine, oblastnih skupščin in pa narodne skupščine.

Tovariš Edi Kocbek je zagotovil zborovalce, da je Krekova mladina z dušo in srcem na strani proletarijata in da je njegova usoda njena usoda. Profesor dr. Rožič je naglasil veliko važnost žene za delavsko organizacijo. S svojim tihim, požrtvovalnim delom nam

ustvarjajo značaje, ki dvigajo življenje, pa tudi prvih vrst se ne strašijo.

Tovariš Smole, tajnik skupine v Domžalah je opozarjal tovariše in tovarišice na pogubonosno delo zase in za vse delavstvo, ko so tako kratkovidni, da se dajo begati po raznih priganjačih po tovarnah, da zapuščajo svoje organizacije. Le v resnično delavskih organizacijah je moč in rešitev.

Tovariš Gajšek je ožigosal z žgocimi besedami postopanje vodilnih oseb po raznih obratih, ko ustanavljajo lastne organizacije, samo iz tega namena, da bi uničili prave delavske organizacije. Tako postopanje je nizkotno. Istotako je vredno vse obsodbe, da tvorijo njihove zaveznike nekateri delavci sami in se jim prikupujejo na razne načine. S takim postopanjem ne koristijo niti sebi, pač pa neizmerno škodujejo delavstvu.

Ko je bila izčrpana govorniška lista, se je tov. Rutar zahvalil za pozornost in vztrajanje vsem zborovalcem. Prepričan je, da ne bo ugasnil taborski ogenj, ampak da bo gorel in dvignil vse delavce do zadnjega moža in žene ter jih privedel v strnjene delavske organizacije.

O taboru moramo še pripomniti, da je vladalo vseskozi bojevitost razpoloženje in navdušenost, dasiravno je trajal tabor nad dve uri.

Ne bi storili svoje dolžnosti, ko ne bi pribili, da je dvignilo duha in zanos ubrano cerkveno petje in sviranje mengeške godbe, ki je bila neumorna in ki je vsakomur ugajala s svojo izredno notranjo solidnostjo in izurjenostjo.

Političen pregled.

Romunska revolucija ni bila tako huda, kakor so govorila prvotna poročila. Sedaj se je položaj znatno pomiril. — Ožji glavni odbor radikalne stranke se čedalje bolj približuje vladnemu predsedniku Vukičeviću. Vsa znamenja kažejo, da se bodo tudi nezadovoljniji popolnoma izrekli za sedanjo vlado in jo tudi podpirali. — Radikalni klub je notranje enoten. Vukičević je na petkovi seji obširno obrazložil sedanji politični položaj. Po njegovih izjavah je glavni govornik nezadovoljnih Trifunović izjavil, da so bili njegovi napadi na vlado popolnoma neutemeljeni. — Narodna skupščina je na četrtekovi seji razpravljala o interpelaciji opozicije, ki vprašuje zunanjega ministra glede proglašitve protektorata Italije nad Albanijo. Zunanji minister Voja Marinković je odgovoril, da mu o tem uradno ni nič znane, da pa tudi nima možnosti, da bi se o tem na kakršenkoli način poučil pri tuji vladi. Opozicionalnim poslancem je odgovoril, da ne gre, da poslanci stavlja na zunanje ministrstvo vprašanja o namerah kake tuje vlade. Glede razmer do naših sosedov je dejal, da je na naši strani volja za dobre razmere. Treba pa je, da je dobra volja tudi na nasprotni strani. — Ministrski svet je razpravljaj o uporabi novega posojila in o razdelitvi pomoči stradajočim krajem.

Uredba o delovnem času.

Omenjena uredba je bila gotova že za časa ministra dr. Gosarja. Po dolgem kolebanju sta sedaj minister socialne politike ter trgovine in industrije to uredbo podpisala. Od prejšnje se razlikuje zelo neznatno, v glavnem v tem, da je sedaj jačja sankcija na podlagi pooblastila, ki ga daje finančni zakon za leto 1928-29.

Uredba obsega splošne norme, do čim se natančna ureditev odnošajev prepušča velikim županom, da uredi vsak za svoje področje po predhodnem sporazumu s pristojnimi zbornicami.

„Pravico“ v vsako delavsko družino!

Uredba urejuje glavna vprašanja delovnega časa pomožnega osebja v trgovini in obrti in v podjetjih za razne dni in za nedelje ter za državne in verske praznike. Urejuje tudi čas za odpiranje in zapiranje teh podjetij, oziroma trgovskih in obrtnih lokalov, prepoveduje delo ob nedeljah in pekarjih, urejuje delovni čas pri zgradbah in prepoveduje nočno delo za ženske brez razlike starosti in za mladeniče do 18. leta.

Za pomožno osebje določa uredba deveturni delavnik. Osemurni delavnik je vpeljan v vseh bančnih in zavarovalnih zavodih in njim sličnih podjetjih, v katerih je poslovanje organizirano, kakor v bankah. Dalje v podjetjih za nakladanje in izkladanje blaga, na železnicah, v rečnih in morskimi pristaniščih, v tunelih in kasonih, v vseh vrstah tiskarske obrti, v pralnicah za perilo, zavodih za kemično čiščenje in barvanje obleke in perila, v usnjarskih, juvelirskih, zlatarskih, kovaških, kleparskih, kotlarskih podjetjih in v manjših kovinskih livnicah, v brusilnicah, kamnoseških podjetjih, v predelovalnicah kovin in izdelovalnicah akumulatorjev, v steklarskih brusilnicah, pekarijah, za natakarsko delo, v delavnicah, kjer se dela s svincem in živim srebrom sploh, v delavnicah za: ogledala, elektrotehnične in niklarske predmete, predelavo živalskih odpadkov.

Deseturni delavnik je vpeljan v trgovinah z življenjskimi potrebščinami, kolonialnim blagom in drobnarijo, v samostojnih tobačnih prodajalnah, časopisnih prodajalnah, cvetličarnah, v podjet-

jih za prevoz blaga sploh, pletarskih podjetjih. Če pa je v kateri stroki teh obrti in trgovin vpeljan za pomožno osebje vseh vrst te stroke že uveden krajši čas, velja ta delovni čas za pomožno osebje vseh vrst te stroke v dotični oblasti.

Nedeljski počitek je načeloma vpeljan za vse. Izvzeta so mesta z manj kot 10.000 prebivalci z nekaterimi omejitvami. Možnosti tega že vsebuje sam zakon o zaščiti delavcev. Za odpiranje in zapiranje trgovskih lokalov so določene meje od 1. oktobra do 31. marca od 7 zjutraj do 7 zvečer. Za opoldanski počitek je določena najmanj ena ura, in sicer med 12 in 15. Od 1. aprila do 30. septembra je ta meja med 6 zjutraj in 8 zvečer. Veliki župani so dolžni dva meseca po razglasitvi te uredbe, da s posebno uredbo v mejah zgoraj določenega časa natančno urede čas za zapiranje in odpiranje lokalov v sporazumu s poslodavsko in Delavsko zbornico.

Uredba določa v načelu, da se mora delovni čas osebja ujemati s časom za odpiranje lokalov. Za lokale, kjer se to ne more izvesti, se določajo olajšave. V pekarnah je prepovedano delo v nedeljo od 4 zjutraj do ponedeljka ob 4 zjutraj. Nočno delo za ženske brez razlike starosti in za mladeniče izpod 18 let je prepovedano od 10 zvečer do 5 zjutraj. Za delo pri zgradbah se določa osemurni delavnik. Mladeničem izpod 15. leta starosti zajamčuje uredba osemurni delavnik, ukazuje popoln nedeljski odmor in nalaga obveznost, obiskovati strokovne šole.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale

Polovična vožnja za občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani je dovoljena z ministrsko naredbo pod št. 33515. Vse delegate opozarjamo, da zahtevajo na vstopnih postajah na vozne listke makri žig. Potrebne izkaznice za povratek prejmejo v Ljubljani. Voznega listka pa ne sme oddati v Ljubljani pri izstopu noben delegat, ampak ga mora shraniti za povratek.

Rudarji

Občni zbor Strokovne zveze rudarjev.

Malo po 9. uri je otvoril občni zbor ob lepi udeležbi tov. predsednik Posteržin. Zapisnik občnega zbora je bil brez nadaljnjega odobren. Tov. predsednik J. S. Z. Zumer je v svojih uvodnih besedah poudarjal nujno potrebo, da se ves proletariat zaveda, da je njegova moč edinole v strokovni organizaciji. Še vedno, kadar se proletariat naslanja na koga drugega, kakor edino na svojo organizirano silo, je bil ogoljufan in gospodarsko tepen. Tudi rudar mora priti do spoznanja, da je njegova rešitev samo v močni strokovni organizaciji, ki zasleduje le ko-

risti njega samega. Naša organizacija se mora v vseh rudarskih revirjih odločno razmakniti. — Tov. predsednik centrale Krekove mladine France Kordini želi bratski strokovni organizaciji posebno v rudarskih revirjih velikega napredka, posebej pa še obilo uspeha vršecemu se občnemu zboru. — Obl. poslanec tov. Križnik poudarja, da kljub vsemu svojemu delu in trudu, ki je osredotočeno v tem priboriti rudarjem in vsemu delavstvu kake koristi, ne more pokazati veliko uspeha. Za rudarje se danes nikjer ne zmenijo. Poleg vsega smo v vedni negotovosti, kaj se pripravlja za našim hrbtom, posebej, kar se tiče izdelave novega pravilnika za bratovske skladnice! Vse se dela brez nas in preko nas. — Tov. Posteržin se spominja našega preminulega tovariša, ki je bil žrtev delavskega boja, tov. Edija Kukmana. Tajniško in blagajniško poročilo zveze, ki ga je podal tov. Viktor Flisek, je bilo sprejeto, enako tudi absolutorij odbora. Tov. Vilko Pitako je kot zastopnik JSZ razvijal, kako vsestransko dvigniti našo rudarsko organizacijo in poudarjal predvsem bližnje naloge novega strokovnega odbora, ki bo moral

obenem s centralo krepko prijeto za delo. — Zastopniki skupin so se zedinili na to, da se nahaja strokovni odbor v Trbovljah. V strokovni odbor so bili izvoljeni tovariši, ki nam zagotavljajo odločne napredek naše rudarske organizacije. Po mnogih koristnih sklepih je tov. Posteržin ob pol 1. uri zaključil občni zbor.

Trbovlje. Člane in prijatelje našega pokreta ponovno opozarjamo, da ima skupina rudarjev svoje redne sestanke vsakih štirinajst dni ob sredah. Tovariši, pridite vsi, udeležite se teh sestankov prav vsi in pripeljite še druge. Zavedajmo se, da je strokovna organizacija tista, ki nam bo zboljšala naš položaj. Ni zadosti, če smo organizirani, temveč se je treba tudi izobraziti na strokovnem polju in to izobrazbo nam nudijo naši sestanki. Tovariši! komur je zato, da se dvigne delavski, posebno rudarski stan, ta ne bo izostal. — Odbor.

Viničarski vestnik

Iz centrale. Vsem našim skupinam se naznanja, da smo za vse blagajniško poslovanje vpeljali z dnem 11. maja 1928 uradne ure in sicer vsak petek od 7.—11. ure dopoldne. Uraduje se vedno v naši pisarni pri tov. Ivanu Husjaku v Slamnjaku št. 50. Na to opozarjamo posebej naše okoliške skupine odkoder prihajajo člani osebno po bolniške podpore. Razen v nujnih slučajih, kakor n. pr. izplačevanje posmrtnice, se izven uradnih ur ne bo izplačevalo. — Vse denarne pošiljave — obračune in sploh vse, kar je v zvezi z blagajniškimi posli, naj se pošilja vedno le na naslov: Janez Kosič, Hermanci, pošta Sv. Miklavž pri Ormožu. — Blagajnikom naših skupin še posebej: ako nimate obračunov, zahtevajte jih od centrale. Ako pošljete denar — članarino in pristopnino, pošljite obenem tudi obračune in sicer pravilno izpolnjene, opremljene vedno z lastnoročnim podpisom blagajnika in predsednika ter s skupinskim žigom. — Nerazložno izpolnjenih, pomazanih in črtanih obračunov se ne bo sprejemalo. — Zaostalo članarino vedno vpišite pravilno v obračun, ako pa je vsota od več četrtiljetij, pa vzemite povsem nove obračune, ter vselej natančno navedite, za katera četrtiljetja je poslana zaostala članarina. — Za prvo četrtiljetje 1928 zaostalo članarino pošljite čimprej. — Zaupnike opozorite, da naj vse tiste člane, kateri pravočasno in po dvakratnem opominu ne plačajo članarine, kratkoročno črtajo. — Organizacija rabi denar, če hoče delovati, ravnotako naš podporni sklad, ne pa samo številke neplačujočih članov. — Janez Kosič, t. č. blagajnik SZV.

Gornja Radgona.

Z ozirom na vesti, ki so jih forsirali v javnost nasprotiki naših zahtev po pravičnem viničarskem redu z določenim namenom begati viničarje kakor vinogradnike, objavljamo: Ni v vsej oko-

lici znan slučaj, da bi se kateremu viničarju radi organizacije ali zahtev po viničarskem redu služba odpovedala, še manj pa da se je to zgodilo celo petnajstim, kakor je javnosti obveščena. Vladajo tukaj med viničarji in vinogradniki še obstoječa razmerja. O kakem sporu ni ne duha ne sluha. Mi se zavedamo v ustavi zajamčene svobode združevanja, kakor tudi ne odnehamo od upravičene rešitve viničarskega reda, ker pomeni njega rešitev ali gospodarsko poginiti ali živeti človeško življenje. Zato se bodemo borili dosledno in se najmanj ne strašimo kakih groženj, niti nas ne premamijo take laži, kakor je službena odpoved. Poslušili se bomo vseh zakonito dovoljenih sredstev, ako bi se to še naprej dogajalo in smo trdno prepričani, da nas bodo pri tem podpirali vsi viničarji vseh krajev, kakor storimo tudi mi za druge, če je treba. Toliko na znanje vsem skupinam in tovarišem, ki so nas vpraševali o resničnosti gori omenjenih vesti, ki se širijo. Viničarski pozdrav! — Odbor.

Krekova mladina.

Iz centrale. Prihodnji teden razpošljemo okrožnico št. 8. Vsebovala bo navodila za naše tabore na Sv. Joštu in Sv. Jederti. Podružnice, katere so zaostale z naročnino, naj isto takoj poravnajo.

Moste. Občni zbor naše podružnice se bo vršil v petek, dne 18. t. m., ob 8 zvečer. Člani in članice, pridite polnoštevilno!

Trbovlje. Dne 12. t. m. se je vršil občni zbor Krekove mladine, ki je potekel zelo razveseljivo. Poročali so mladiki o delovanju v preteklem letu. Iz poročil je bilo razvidno, da je odbor pri zelo skromnih prispevkih prihranil lepo vsoto v denarju in nabavil za knjižnico lepo število knjig. Po končanih poročilih je poročal centralni predsednik tov. Kordin. Vsi člani so z radostjo sprejeli njegova izvajanja na znanje in sveto obljubili ostati borci za ideje kršč. socializma. Nato so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši: predsednik Poznič Ivan, podpreds. Seme Ivan, tajnik Okrogar Viki, namestnik Polčič Slavi, blagajnik Golob Ivan, namestnik Kralj Rudolf; preglednika: Fabjan Karl in Brus Jože. V razsodišče: Križnik Filip, Fabjan Karl, Klančar Rudolf in Poznič Ivan. — Svesti smo si, da bo naša Krekova mladina prava propagatorica kršč. socializma. Vsem krščansko mislečim starišem pa na srce polagamo, da pošljejo svoje hčere in sinove v mladinsko organizacijo Krekovo mladino.

Žena z zaprtimi očmi:

v vse knjižnice
naših Izobraževalnih društev!

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Komunistični manifest.

Kar je krščanskega socialista Kristusov evangelij to je za marksista komunistični manifest, ki sta ga l. 1848. izdala Karl Marks in Friderik Engels. Ker je po moji sodbi za dosego in izvedbo socialne zakonodaje nujno potreben enoten nastop vsega delavstva, za to je prav tako potrebna tudi jasnost v načelih. Brez te jasnosti je nemogoče vsako trajno sodelovanje. Načelo marksizma, ki ga izpoveduje dandanes tudi velik del slovenskih delavcev, je izraženo na kratko v gori omenjenem komunističnem manifestu. Zato se hočemo z njim baviti podrobneje ter si obenem ogledati, v katerih načelih se marksizem ujema s krščanskim socializmom, katere njegove trditve so zmotne in katere neizpeljive.

Kakor kaže že ime samo »komunistični manifest«, je temeljna točka manifestu okoli katere se vse drugo suče komunizem. Komunizem znači skupno last vsega, kar človek rabi v vsakdanjem življenju ali z drugimi besedami odpravo vsake zasebne lastnine. Resnica je, in žalibog le preveč resnica, da je zasebna lastnina vzrok mnogemu zlu na svetu. V zasebni lastnini ima svoje korenine lakomnost, in katoliška cerkev

šteje lakomnost med poglavitne grehe. Zasebna lastnina, zlasti če je ista preveč v enih rokah, je mnogokrat povod nezmernega uživanja, zatiranja in vseh mogočih hudobij. Res je to. Toda iz tega še nikakor ne sledi, da je vsaka zasebna lastnina že obsodbe vredna. To bi bil prav tak sklep, kakor če bi kdo, ki vidi in opazuje pijančevanje in bolezniki, ki izvirajo iz nezmernosti v hrani, zato zahteval, naj človek več ne je in ne pije. Poskusili so pijančevanje na tak način omejiti v Ameriki, toda po pričevanju očitovcev se zdaj tam pije bolj kot prej. Podobno kot pijača ni kriva pijančevanja, ampak človek, ki jo zlorablja, tudi zasebna lastnina ni kriva tistega zla, katerega nagib tvori, ampak človek, ki jo zlorablja, ki jo skuša pridobiti na nemoralen način z izmозgavanjem svojega bližnjega.

Narava ali če hočete naravno pravo vodi v nekaj komunizem, ne morda tako, kakor da bi naravno pravo zahtevalo, naj bodo vse stvari skupne in ne bi smelo biti zasebne lastnine, ampak zato ker narava pač ni nakazala posameznikom gotovega dela zemeljskih dobrin v zasebno lastnino. Dobrine te zemlje so po svoji naravi določene za vse ljudi brez izjeme. Narava torej sama po sebi ne zahteva zasebne lastnine in v toliko ima komunistični manifest prav. Toda nekaj drugega je. Marks in Engels sta pozabila na to, da je treba računati s

človeško naravo, in sicer s tako kakršna je sedaj, ne morda s stanjem človeka, kakršno je bilo pred izvirnim grehom. Z njunega stališča je to razumljivo, ker pač ne priznavata pokvarjenosti človeške narave po izvirnem grehu. Mi pa ž njo računamo. In prav to je, kar naš krščanske socialiste loči od marksistov. Lepše, idealnejše bi bilo, če bi bilo vse skupno kakor je bilo n. pr. v prvi krščanski občini. Toda to bi se reklo računati z utopijo, ki je ni mogoče izvesti, vsaj v sedanjem stanju človeštva ne. V prvi krščanski občini je vladal komunizem ljubezni. Prvim kristjanom ni šlo za to, da bi pridobivali dobrine tega sveta, da bi jih imeli zase, ampak za to, da so jih mogli dajati drugim. Njim ni šlo za to, da bi imel vsak enak delež teh dobrin, ali delež, primeren svojemu delu in trudu, ampak za to, da so mogli delati dobro, koliko je dobil ta ali oni, jim je bilo vseeno, da so le živeli. Ista medsebojna ljubezen prvim kristjanom ni branila ustanavljati družino, kakor vidimo to pri vsakem pravem komunizmu.

Seveda se ta komunizem ljubezni vsled neenakosti ljudi ni dal vzdržati na splošno, kakor kvečjemu v malih občinah, samostanih itd. Ker pa, kakor rečeno narava sama pač ima dobrin za vse ljudi, ni jih pa točno nakazala posameznikom, zato ima človek razum, ki naj ga vodi k pravi razdelitvi človeških dobrin.

In prav ta razum je človeka privedel do tega, da je zasebna lastnina potrebna. Človeška narava je taka, da človek navadno bolj skrbi za to, kar je njegovo, kakor za to, kar mu je skupno z mnogimi drugimi. Dalje je zaradi reda v opravljanju raznih opravil bolj koristna zasebna lastnina, ker bi drugače nastala največja zmešnjava, če bi hoteli delati enkrat eden to, drugi drugo brez razlike. Lažje je varovati gospodarski mir, če je vsak zadovoljen z lastno zasebno lastnino. Človek mnogo lažje izrablja svoje umske zmognosti, s tem da ne skrbi samo za sedanost, ampak tudi za bodočnost, zlasti za bodočnost svojih otrok.

Zasebna lastnina je torej nekaj naravnega, kakor je naravno, da ima človek pravico ustanoviti si družino in dolžnost zanjo skrbeti. Kdor trdi nasprotno, pa čeprav bi sam Marks, kaj takega trdil, oznanja pač utopijo. Resnico tega je pokazala marksizem v Rusiji. Ne gre torej za odpravo zasebne lastnine, pač pa gre za njeno omejitev. Omejiti se da le na ta način, da se zaslužek brez osebne dela v življenju in v resnici obsodi kot nemoralen. Obsoditi in zabraniti se mora vsako prilaščevanje dohodkov, ki imajo svoj vir v neplačanem delu delavcev. To pa ni več utopija, ampak je resnično življenje in prvi korak k temu cilju je ustanova delavskih zaupnikov. Pa o tem drugič več.

Viničarji-pokretaši.

Hrbtenica vsake organizacije so poštene, požrtvovalni in zavedni odborniki in zaupniki. Posebej je potrebno poudariti to pri naši »Strokovni zvezi viničarjev« z ozirom na naše krajevne zapreke, ki jih ima organizacija tako z vidika obupnega gospodarskega in socialnega položaja viničarjev in kar je treba posebej poudariti radi nasprotovanja pretežne večine vinogradnikov in njihovih oprod naši organizaciji. Kljub največjim zaprekam in pretiravanju raste moč naše organizacije s hitrim in sigurnim korakom in v tem gre priznanje predvsem našim zaupnikom in odbornikom. Da bomo mogli to našo združeno silo viničarjev vedno vzdržati in dovesti naš mladi pokret na borbenem pohodu do našega cilja, da bomo kot taki v resnici priborili zgubljene pravice od vseh teptanemu viničarskemu ljudstvu, moramo imeti vedno močen kader pravih mož, to je takih, ki bodo vredni zaupanja našega ljudstva in organizacije, ki jim bo poštenost in zvestoba viničarski skupnosti nad vse, ki se ne bodo ustrašili nobene grožnje in sile, od katerekoli strani. Taki bomo vsi zaupniki in odborniki! Tako bomo postavili mejnik med preteklo dobo razcepljenosti in brezbrzičnosti viničarskega ljudstva in pa dobo, katero mi pripravljamo v probujenju in samorasti naših ljudi, ker edino nam more jamčiti za lepšo bodočnost.

Težak je danes položaj našega funkcionarja. Boriti se ima s slabostmi materializiranih ljudskih mas, boriti se ima šestokrat s samim seboj, ako hoče svojo dolžnost dosledno izvršiti.

Toda tovariši, pogum, nič malodušnosti. Vse to je kakor ogenj, v katerem se čisti zlato. Ravno v borbi za obvladavanje ljudskih mas in samozatajevanja samega sebe, se bomo preobličili v železne borce, ki ne bodo poznali samo besed, ampak predvsem krepkega dejanja. Iz tega ognja bomo izšli močje, krščanski socialisti, kremeniti značaji kot resnični voditelji in pravi spoznavalci duše viničarskega proletariata. Edino kot taki, bomo zamogli staviti pomen organizacije nad vse, to tembolj, ker smo dejanski in z največjimi žrtvami sami pripomogli do današnjega povzdiga organizirane moči viničarjev. Občni zbori skupin so dokončani; naš pogled nazaj je zadovoljiv, izvršeno je neverjetno veliko dela. Koliko truda, koliko zaprek, vse je za nami in pozabljeno. A znova treba s podvojenim pogumom naprej vsi do zadnjega. V vsak kraj, kjer so viničarji, mora naša organizacija, v vsako viničarsko hišo mora naš list »Pravica«, ker vse to je pravo in edino naše. To je naše, česar nihče drugi ne trpi, kakor nas viničarjev ne. Zato se oklenimo vsaj mi sami med seboj, strnimo svoje vrste, še ojačimo našo organizirano moč! Vsi na delo s parolo: »Vsi za enega, eden za vse!« Kdor pa samo govori in tudi ne dela tako, je plevel v kupu čiste pšenice, je izmeček viničarskega ljudstva v današnjem težkem času ter bodemo vsakega takega slej ko prej z gnjusom izpljunili iz svoje sredine.

Poslovník za delavske zaupnike.

Temeljem tega poslovnik izdelajo zaupniki za svoje poslovanje sami svoj poslovnik, ki pa seveda ne sme nasprotovati predpisom ZZZ — zlasti glede delokroga zaupnikov — (čl. 109 ZZZ in čl. 5. poslovnik). Če zaupniki svojega poslovnik ne izdelajo, velja pač zanje poslovnik, ki ga je predpisal minister socialne politike.

Najzanimivejše in za delavstvo najvažnejše so določbe, ki odredajo zaupnikom njihov delokrog. Zato bomo razpravljali v prvi vrsti o teh, saj tudi poslovnik posveča večino svojih določb nalogam in delovanju zaupnikov.

Zaupniki so voditelji delavstva v podjetju in posredovalci med delavstvom in delodajalcem. Dalje pomagajo tudi inspekciji dela s predlogi in naveti.

V Ameriki si je delavstvo že davno pridobilo pravico, da predlaga delodajalcu izpremembe in predloge, ki so koristni podjetju in delavstvu. Podjetja te predloge — kot se vidi iz poročil — v obilni meri upoštevajo. Do tega pri-

nas še ni prišlo. ZZZ in poslovnik tu krčita pot in daljni razvoj bo tudi v tem pogledu prinesel delavstvu možnost, da po svojih močeh deluje pri izpopolnjevanju podjetja. Namen te najnovejše zakonodaje je dalje, da premosti prepad med delavstvom in delodajalcem, da ju zbliža k skupnemu sodelovanju za izboljšanje delavskih in obrtnih razmer.

Kot smo v raznih člankih že ponovno poudarili, obstoja glavno delo zaupnikov v vzdrževanju dobrih odnosov med delavstvom in delodajalcem; to naloge bodo vršili v vseh primerih, kjer gre za vprašanje razmerja med delavci in delodajalci; ker bo teh slučajev največ, se to pravi, da bo njihovo delo nosilo pretežno posredovalni značaj. Posredovali bodo glede sestavljanja in sprejemanja kolektivnih pogodb, glede raznih sporov, posebno onih, ki se tičejo zaslužka, glede določanja akordnih tarif, povprečnega ali najmanjšega zaslužka, glede delitve akordnega dela na posamezne delavce, v slučaju odpusta in sprejema na delo, glede prošenj in pritožb delavcev, v slučajih stavke ali izprtja. Vsa posredovanja imajo tendenco rešiti spore na miren način.

Njihovo kontrolno delovanje obstoja v tem, da se brigajo, da se oboji (delavci in delodajalec) strogo drže kolektivnih in individualnih delovnih pogodb, da se izvršujejo predpisi o zaščiti delavcev (glede delovnega časa, zdravja, življenja in zavarovanja) in da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina.

Nadaljna njihova naloga je, da obveščajo inspekcijo dela o vseh vprašanjih, ki se tičejo zakonodaje v zaščiti delavcev, da zaprosijo za intervencijo inspekcije dela, ko v slučajih neuspelega posredovanja zaupnikov grozi štrajk ali izprtje, da koncem vsakega leta predložijo starešina zaupnikov inspekciji dela pismeno poročilo o svojem delu.

Ob času vsakoletnih volitev delavskih zaupnikov tvorijo zaupniki volivni odbor, ki vrši priprave in izvede volitve.

Ne morejo pa zaupniki odpustati ali sprejemati delavcev ter določevati višino zaslužka. V teh ozirih morejo samo posredovati. V času, ko traja štrajk ali izprtje, starešina zaupnikov ne sme nastopati niti kot govornik z namenom zavlačevati spor, niti kot voditelj stavke v dotičnem podjetju.

Zaupniške seje se vrše najmanj enkrat mesečno. Sklicati pa se morajo tudi na zahtevo inspekcije dela. Tajno z listki glasuje, kadar se odloča o prenehanju z delom v dot. podjetju ali kadar zahteva to en zaupnik.

Delovanje zaupnikov je pod nadzorstvom inspekcije dela. Zaupniki se morajo ravnati po njihovih navodilih.

Pritožba (n. pr. da skupina zaupnikov ne soglaša s kakim sklepom) gre na inspekcijo dela kot drugo instanco, zoper njeno odločbo pa na ministrstvo socialne politike; proti njegovi odločbi ni priziva.

Spore med delavci samimi ali med delavci in delodajalcem, ki se tičejo poslovanja zaupnikov, rešuje v prvi instanci inspekcija dela; zoper njeno odločbo je dopusten priziv na ministrstvo socialne politike.

Za svoje delovanje delavski zaupniki ne dobijo nobene nagrade. Praviloma vrše svoj zaupniški posel izven delovnega časa. V kolikor pa bi se njihovo delo — v nujnih slučajih — moralo vršiti tekom delovnega časa, morajo delodajalci smatrati to delovanje kot delo v obratu ter jim za to ne smejo odtegovati od zaslužka.

Vse stroške, ki so zvezani z delovanjem zaupnikov, z volivnimi pripravami ter volitvami samimi, nosi delavska zbornica.

Naše strokovne organizacije in komunizem

Sicer nam ni na tem, kaj mislijo, govore in pišejo marksisti o nas. Tovariškega itak ne slišimo nikoli nič. To nas nikakor ne vznemirja. Kljub vsemu kričanju so naše organizacije še vedno tu in morejo ugotavljati stalno naraščanje. Prav spričo prakse socialističnih organizacij in tiska napram nam je zanimivo slišati, kaj piše organ »Rdeče strokovne internacionale« o naših strokovnih organizacijah.

»Krščanske strokovne organizacije relativno še ne obstoje dolgo. V navadi je napram njim nekako zaničevalno držanje; vendar se jih premalo pozna. V nekaterih državah ima to gibanje precejšen pomen. Nič ne opravičuje tega držanja, saj gre vendar za gibanje, ki združuje preko 3 milijone delavcev v najrazličnejših državah. V Nemčiji, Nizozemski, Belgiji, Ogrski in Poljski so krščanske strokovne organizacije, organizacije mas; njihova vloga je pomembna. V Franciji, Češkoslovaški in Avstriji sicer niso tako pomembne, vendar predstavljajo nepodcenljivo moč.

Še pomembnejša pa je okoliščina, da krščanske strokovne organizacije še zdaleka niso izčrpale vse možnosti razvoja; nasprotno so prav v strokovnem pogledu izredno aktivne. Od strani revolucionarnih strokovnih organizacij bi ne bilo pravi, zapirati oči pred krščansko nevarnostjo.«

Da bodo postale naše strokovne organizacije »še večja nevarnost« za marksistične, treba, da se naše delo za pokret še okrepi. Zato pa je treba, da so na delu vsi pokretaši za vsestranski napredek vsega delovnega ljudstva.

Pred tridesetimi leti.

»Glasnik«, glasilo kršč. soc. delavstva piše o sprejemu prevzvišenega knezoškofa dr. Ant. B. Jegliča o priliki prihoda v Ljubljano, dne 20. maja 1898, takole:

»Sprejem premil. knezoškofa dr. Ant. B. Jegliča, dne 20. t. m., je bil nadvse sijajen. Že dopoldne ob prihodu je teknovalo ljubljansko prebivalstvo med seboj, da ga sprejme čim dostojnejše. Še veličastnejša pa je bila serenada istega dne zvečer. Do 160 članov kršč. soc. delavske organizacije je oskrbelo bakljado po mestu in pred škofijsko palačo, narodna pevska društva so zapela tri krasne pesmi. Ljudstva je bilo na trgu na tisoče, tako da se je vse trlo. V iskrenih besedah se je presvetli vladika zahvalil za prirejeno ovacijo. V nedeljo pa se je vršilo slovesno vmeščenje v stolni cerkvi. Slovesnosti se je udeležilo nad 200 duhovnikov, mnogo civilnih in vojaških uradnikov, društvo rokodelskih pomočnikov z zastavo ter deputaciji slov. kat. delavskega in delavskega konsumnega društva in nebroj vernikov. Vse to je kazalo, kako se Kranjska, zlasti pa še Ljubljana, raduje, ko je došel v njeno sredo knezoškof, ki bo kot pravi apostol in kot slovenski rojak vsekdar stal na braniku za svetinje naših pradedov: sve-to vero in milo narodnost.«

*

Po preteku tridesetih let apostolskega delovanja vladike dr. Ant. B. Jegliča med nami pa imamo kršč. soc. delavci dolžnost, da se mu zahvalimo za njegovo naklonjenost delavskemu stanu in prosimo Boga, da nam ga ohrani in obvaruje še mnogo let.

Tedenske novice.

Vabilo na redni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice registrirane zdruge z omejeno zavezo v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo, dne 3. junija 1928 ob 10 dopoldne v uradnihi, Stari trg 2-1. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1927. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti. Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. — Odbor.

Odkritje nagrobnega spomenika dr. L. Periču. Preteklo nedeljo popoldne so odkrili nagrobni spomenik pokojnemu ljubljanskemu županu za časa Zveze delovnega ljudstva dr. L. Periču. Spomenik je blagoslovil p. dr. Gvido Rant. Ob tej slovesnosti so govorili na grobu dr. I. Stanovnik in dr. Stanko Likar in končno še dr. Jerič. Kako zelo je bil pokojnik priljubljen je pokazalo veliko število ljubljanskega prebivalstva, ki je prihitelo ob tej priliki na njegov grob, kljub temu, da je bilo ta dan vse polno prireditvev v mestu kakor tudi v njegovi okolici.

Prve črešnje na trgu. Pretekli teden so pričeli prodajati v Ljubljani in

Mariboru črešnje. Kilogram črešenj v Ljubljani je stal 48 Din, v Mariboru pa 40 Din. Seveda bodo črešnje nekaj časa na trgu le za ta nobel, vsaj delavec bi danes moral delati za 1 kg črešenj najmanj en dan, če ne dva.

Gibanje štajerskih splavarjev. Za svoj gmotni položaj so se pričeli brigati tudi splavarji. Komaj pred dobrim tednom so si ustanovili organizacijo, so se že pričeli pogajati z lesnimi prekupci in veletrgovinami radi mezd. Delodajalci so namreč splavarjem znižali plače v dobi vožnje po Dravi. Ker so se tozadevna pogajanja med delodajalci in splavarji razbila, so le-ti v soboto pričeli s stavko. Splavi, ki so bili že na potu, so po proglasu stavke pristali in je splavarstvo prenehalo za dobo stavke.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: moškim: 1 delavcu za izdelovanje opeke, 2 pečarjem, 19 rudarjem - kopačem, vozačem, 1 vrtnarju, 1 oblikovalcu, 1 kino-operaterju, 1 kleparju, 2 kovinostrugarjem, 6 žagarjem, 1 mizarju (mlajšemu), 1 lesostrugarju, 3 jermenarjem, 1 sodarju, 1 sedlarju, ki poseduje obrtni list, 1 čevljarju (mojstru s svojo obrtjo), 3 čevljarjem za otroške čevlje, 1 čevljarju za galanterijske čevlje, 1 čevljarju za šivanje podplatov na stroj, 1 čevljarju za šivane čevlje in lesene pete, 2 krojačem za veliko in malo delo, 2 krojačem za konfekcijo, 1 slaščičarju ali kavokuharju, 2 delavcem za prodajanje sladoleha, 23 zidarjem, 4 pleskarjem in soboslikarjem, 2 hlapcem, 15 vajencem; ženskam: 1 pletilji, 2 šiviljam, 3 služkinjam, 2 kmečkim deklam.

Smrtna nesreča rudarja. V premogokopu Kanizarici pri Črnomlju je eksploziral dinamit. Pri tem je bil ubit rudar Franc Jakšič. Vrglo ga je s tako silo ob strop, da se mu je razbila glava in mu raztrgalo noge.

Nesreča. Pri prenavljanju neke hiše v Mariboru se je v petek zidarjem podrl postavljeni oder. Pri padcu so bili hudo poškodovani trije delavci.

Zveza pivovarniške industrije. V centrali industrijskih korporacij v Belgradu se je vršila konferenca zastopnikov pivovarniške industrije v naši državi. Sklenjeno je bilo, da se ustanovi zveza pivovarniške industrije v Jugoslaviji. Konferenca se je udeležilo 26 zastopnikov pivovarn. Pri delodajalcih vlada seveda povsod popoln sporazum. V teh vrstah se ga ne upa tudi nihče motiti, ker bi gotovo slabo naletel.

Stara naša želja je, da bi »Pravica« izhajala na šestih straneh. Da bomo to čimprej doživeli, pridno nabirajmo nove naročnike.

Smrtna nesreča na Jesenicah. Tovarniški delavec, vozač žrjava med martinarno in valjarno, Jakob Pucelj, je v ponedeljek ob 6 jutraj prišel v službo kot navadno. Žrvjav je dostopen le po železni lestvi, katera se onemu, ki gre po njej, močno upogiba. Ko je Pucelj okoli sedmih hotel na žrvjav, mu je spodletelo in padel kakih 10 do 12 metrov globoko ter priletel na tračnico. V trenutku, ko je padel, ni bilo nikogar v bližini, tako da natančnega časa nesreče nihče ne ve. Našli so ga ležati na tleh s prebito lobanjo v mlaki krvi. Ker je bil še živ, so ga prepeljali v tovarniško bolnico, a med potjo je izdihnil. Zapuščena vdovo ter pet nepre-skrbljenih otrok. Pokojnik je bil splošno priljubljen.

Slabi časi za Hercegovince. Velika lakota v Hercegovini radi lanske suše traja še vedno. Toda sedaj preti tem nesrečnim ljudem še hujše pomanjkanje. Veliko deževje je povzročilo posevkom in sadju ogromno škodo. Radi vode in blata je pričelo žito v zemlji gniti. Ubogi ljudje!

Alb. Thomas o strokovni organizaciji kršč. socialističnih rudarjev

Koncem leta 1927. je direktor mednarodnega urada dela g. Thomas obiskal rensko-westfalske ind. revirje. Ob tej priliki je stopil v stik s kršč. organizacijo v Essenu. Svoje zadovoljstvo o delovanju te organizacije izraža v pismu katerega je poslal dne 13. januarja 1928 predsedniku Imbuschu približno tako-le: »Zelal sem moj obisk v Vaši veleznimivi hiši — Verbandshaus — podaljšati, znano Vam pa je, da to ni bilo mogoče. Vendar pa me je ta kratek poset prepričal, da je organizacija kršč. rudarjev tako izvrstno urejena in pripravljena, da

se njeno zvezno tovarištvo ne more dovolj visoko ceniti. Srčno me to veseli, posebno pa zategadelj, ker sem kot ravnatelj mednarodnega urada dela vedno naglašal, da je obstoj dobro organiziranih in dobro voditih delavskih strok. organizacij eden prvih in najpomembnejših predpogojev za socialni napredek kakor za napredek dela v mednarodnem uradu.

Nadalje mi je Vaša veličastna manifestacija v mestni dvorani pokazala, da sloni Vaše gibanje na zdravi podlagi in ta je tudi v srcih Vaših mas globoko usidrana. Navdušeni sprejem, katerega ste bili na tem velikem zborovanju deležni, nadalje viharna odobravanja, katera ste za Vaše jasno poročilo želi, so me globoko ganila ter mi pokazala kako tesno je duševno visoko stoječe delavstvo združeno s svojim voditeljem. Veselilo me je biti temu priča, in vtis, ki sem ga dobil — kakor sploh od cele prireditve — mi bo ostal v trajnem spominu.

Dopisli.

Domžale. Poročila se je tovarišica Marija Sušnik iz Turenča s Petrom Zupancem, kovačem v Šmarci pri Kamniku. Obilo sreče na novem domu!

Razno.

Položaj rudarjev v Rusiji. — Meseca februarja t. l. je prinesel socialistični »L'Ouvrier Mineur« — »Rudarski delavec« — izvleček nekoga sovjetskega časnika od 5. jan. t. l. v katerem opisuje neki dopisnik donskega revirja razmere tamšnjih rudarjev. »Cela dežela je pripravljena,« tako poroča dopisnik, »med drugim urediti sedemurni delavnik. S tem pa se že sedem let obstoječa in važna pridobitev oktobrske revolucije, osemurni delavnik, uniči... Vagoni se že delj časa razkladajo od mladih, nezadostno razvitih delavcev. Lahko naštejemo večkrat po deset slučajev, ko so delavci primorani namesto običajnih 500

pudov celo 3, 4, ja do 6000 pudov razkladali (to je 50—100 ton). Posledice teh priganjanj se že kažejo: delavstvo je popolnoma izmučeno. Zgodilo se je, da so bili pred kratkim trije delavci spoznani kot popolnoma nesposobni in to v starosti 20 do 22 let! — Plača znaša 25 do 75 rubljev na mesec. Delavstvo tudi ni v polni meri zaposleno ter ima v splošnem zelo slaba stanovanja.«

Petrolejski vrelec v plamenih. V Okiuri na Romunskem je v dveh petrolejskih vrelih nastal požar. En inženjer in en delavec sta našla smrt v plamenih. V Pasoovu je tudi pričel goreti petrolejski vrelc. Požar se je nato razširil na 20 drugih vrelcev.

Nemiri v Indiji. V Kalkuti je izbruhnila stavka domačih železničarjev. Prišlo je do krvavih pouličnih bojov, v katerih je bilo več oseb ubitih in nad 50 ljudi ranjenih. Le z veliko težavo so oblasti vzpostavile mir in red.

Krvava proslava 1. maja. Dočim se je proslava 1. maja izvršila po vseh državah v miru, je bilo na Poljskem drugače. V Varšavi so pri majski proslavi komunisti napadli spreved socialistov in nanj streljali. Bilo je osem mrtvih, več težko, nad 50 pa lahko ranjenih.

Albert Thomas v Rimu. Generalni tajnik mednarodnega urada dela Albert Thomas je prispel v Rim. Proučiti hoče italijansko delavsko zakonodajo.

Mezdno gibanje na Saškem. V kovinarski industriji na Saškem v Nemčiji se bje boj za novo mezdno pogodbo. Da bo kapitalistom šlo v tem boju lažje, je zveza saških kovinarskih industrij odpuštila 250.000 delavcev.

Skrb za zdravje.

Proti revmatizmu. V nekem listu bremo sledeče navodilo kot dobro sredstvo proti revmatizmu, ki menda gotovo pomaga in je zelo poceni. Po udu, v katerem te muči revmatizem, se umij, nato pa se po mokri koži dobro nadrgni z navadno jedilno soljo. Nato

ne smeš nič obrisati, pač pa pusti, da se samo posuši. Delaj to dvakrat na dan, dokler revmatizem ne izgine, kar traja navadno dva do štiri tedne.

Za žene in dekleta.

Svileno blago bo mnogo bolj trpežno, ako ga nikdar ne pereš z milom kakor drugo perilo, pač pa le v vodi, v kateri je že milo raztopljeno. Blago smeš samo v mlačni vodi splakovati in nikdar izžemati.

Jajca so lažje prebavljiva in mnogo bolj redilna, ako jih poliješ s krompom ter pustiš pet minut v vodi.

Sveče. Kadar hočeš novo svečo vtakniti v svečnik, vtakni konec sveče preje v krop, na kar bo postala mehka ter jo poljubno lahko pritrdiš v svečnik.

Emajlirana posoda. Da ostane emajlirana posoda dolgo časa lepa, postopaj z njo takole: Novo posodo nalij do vrha z mrzlo vodo in postavi na vroč štedilnik. Voda naj vre v njej vsaj pol ure, na kar posodo dobro umij in oplakni. Potem nalij v posodo zopet mrzle vode in jo pusti stati nekaj časa. V vroče lonce ne vlivaj mrzle vode in tudi krop ne, ker to pokvari glazuro, jo razpoka. Tudi ne praskaj iz posode jedil z nožem ali vilicami, marveč stresi v posodo, v katero se je jed prijela, nekoliko sode in prilij gorke vode da se odmoči. Tudi se mora posoda vselej le polagoma segreti, zato je ne postavljal na prehud ogenj. Saje odstraniš z loncev z volneno krpico, ki jo dobro namili ter pomoči v pepel od drv. Stare lonce, ki so postali znotraj rumeni, napolni z vodo, v katero si pridejala nekoliko klorovega apna (na liter vode žlico apna) ter jih dobro prekuhaj. Potem jih še dobro pomij, da izgube ves duh, pa bodo zopet čedni, kakor da bi bili novi.

AKO TI »PRAVICA« UGAJA, POVEJ SVOJIM TOVARIŠEM, ČE TI V NJI KAJ NE UGAJA, POVEJ NAM!

Za kratek čas.

Škotska reklama. Neki trgovec na Škotskem, kateri je bil silno skop, je imel malo prometa v svoji trgovini. Pa si je izmislil ter dal v časopise naslednjo reklamo: »Vsakemu, kdor pri meni kaj kupi, navzram prižigalnik ali pa obešalnik.« — Naslednji dan je bilo polno kupcev, da bi videli, kaj bo podaril v svoji velikodušnosti. Ti dve darili pa sta obstojali v eni vžigalici in enem žeblju.

V šoli. Učitelj: Povej mi, Janezek, kako bi spoznal, da si jedel strupene gobe? — Prav lahko. Če bi umrl, bi takoj vedel, da so bile strupene.

Olajševalna okolnost. Sodnik: Zakaj ste pa nagovarjali šolarčke, da so metali kamenje v okna? — Oprostite, gospod sodnik, jaz sem steklar.

Personalije. Obtoženec: »Prisežem vam lahko, gospod sodnik, da je ravnal tožitelj neumno kakor bik.« — Tožitelj: »Kaj takega trdi samo osel.« — Sodnik: »Ker so s tem osebnimi podatki ugotovljeni, lahko začnem z razpravo samo.«

Domača naloga. »Ata, gospod učitelj me je hotel zapreti. Ko pa sem mu povedal, da si mi nalogo naredil ti, me je izpustil. Rekel je, da ne bi bilo prav, če bi bil zaprt za tuje neumnosti.«

Nevarnost. Mati je privedla sinčka k zdravniku: Gospod doktor samo da ne bi bila potrebna amputacija. Zdravnik: No, sinko kaj te pa boli? Sinček: Glava.

Pojasnilo. On se je primajal v spalnico. Ona: »Koliko pa je ura?« — On: »Tam nekako okoli desete bo.« — Ona: Pa sem ravnokar slišala, da je bila eno.« — On: »Ti dušica zlata, kdaj si pa še slišala, da bi ura bila ničle?«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358 Din, za 100 lir 298.25 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.50 Din, za 100 češko-slovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 798 Din.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

20

Milica otrok bolesti.

Ze radi njega, ki jo ljubi in ki jo ljubezni prosil! Varati ga ne more. Ona ve, da ne pozna njene napake; dobro je vse premislila nocojšnjo noč. Ve tudi, da bo strašno trpel, ako bi mu nado gojila, potem pa bi videl njeno neozdravljivo hibo. Bil bi lahko njegova smrt tak udarec. Ali naj se za vedno zapro te lepe oči, ki znajo tako udano, tako toplo pobožati v srce? Ah ne, ne, raje naj zve preje, raje naj trpi zdaj; pozabil bo še lahko. Zanj samo ji je vseeno, ena nada manj, čeprav zadnja! Kaj zanjo, pohabljenko! Počasi ovne, omahne in nikdo ne bo jokal za njo. Oče! Da, oče, ubožec! Tudi radi njega mora vedeti resnico; če je upanje, da bo veliko veselje, če ga ni, da bo udarec gotov, da ne bo praznega upanja!

Še eden je pred njo. Zdaj tudi ta vstane, odide v zdravnikovo sobo. Zdaj zdaj bo gotov. Milica ne more več sedeti. Vstane, stopi k podbojem duri, ki peljejo v zdravnikovo sobo. Krčevito se oprime stola poleg sebe, da se ne zgrudi. Zdaj je oni pri vratih. Zdravnik daje upanje. Ze je pritisnil ključko. Zdaj je odprl vrata, se obrnil; zdravnik povabi Milico: »Prosim!«

Milici se zamegli pred očmi, nogi ji odpovesta. Pa samo za trenutek. One oči iz pisma zagore vanjo, vse moči zbere in vstopi.

Zdravnik je prijazen. Brž ponudi stol, ker vidi in presodi na prvi hip.

»No, gospodična, kaj je z Vami?«

Sede nasproti njej in ji pogleda v obraz.

»Radi nog...« zajecila Milica in jok jo duši.

»Le pogum, gospodična! Mladi ste še, krepki, vse se da v mladosti popraviti. Kar pripovedu!«

Milica prične: da je že bila pri zdravniku, ki jo je pogumil, ji svetoval k specialistu, na kliniko. Pa ni upala, ker ni bilo denarja. Zdaj bi žrtvovala vse, samo če je še čas in upanje.

»Dajte, gospodična, da vidim.« Pomaga ji sezuti čevlje, nogavice. Tiplje, preiskuje, posluša, pregleduje.

»Kako je nastalo to, povejte natanko!«

Milica pripoveduje. Zdravnik zmajuje z glavo.

»Zakaj niste prišli takoj, ko ste začutili bolečine,«

»Nisem upala povedati doma.«

»Da, ti otroci!«

Zdravnik znova ogleduje, preiskuje.

»Poskusite iti, prosim!«

Težko se dvigne Milica, napravi par korakov po sobi.

»Še nazaj sèm, prosim!«

Milica gre nazaj; komaj prispe do stola, tako boli zdravnikov obraz, ki je napeto pozoren v gibanje njenih nog.

Sesede se Milica na stol in naenkrat ji planejo solze iz oči in prošnja globoko iz prsi. Z dvignjenima rokama poprosi zdravnika:

»Pomagajte, gospod doktor, če se pomagati da. Sicer znomim od bolesti... Kakor se Boga prosi, Vas prosim, usmiliti se me!«

Zdravnik se obrne v stran, da deklet ne vidi njegovih oči in obraza. Nečesa nemirno išče po mizi, da se obvlada ta čas. Zopet se obrne k Milici:

»Gospodična, govoril bom odkrito: malo je upanja, ali upanje je! Samo časa bo zahtevalo veliko in mnogo mučnega in bolečega.«

»Naj bo karkoli, gospod doktor, samo da ozdravim!«

»Operacija bo potrebna, a preje še ozdraviti srce. Zato je treba dolge in skrbne nege. — Ste v službi kje?«

»Sem, knjigovodkinja v denarnem zavodu.«

»To je dobro. Napravim Vam na račun bolniške blagajne. Ne boste Vi nosili stroškov. Samo, ali boste dobili dopust za toliko časa? Dva, tri mesece za enkrat?«

»Vse poskusim gospod doktor!«

»Dobro tedaj! Jemljite najprej par tednov tale zdravila, ki Vam bom zanje napisal recept. Vsak teden enkrat se oglasite pri meni, da po-

gledam. V službo še kar hodite do operacije. Ako bodo zdravila koristila, kaj zboljšala srce, potem imam upanje, da Vam operacija prinese vsaj zboljšanje. Na levi nogi bo že šlo, upam. Z desno bo težje. Pa kot sem rekel: upanje imam. In upanje je že pol zdravja, ali ne, gospodična? Samo nobene razburjenja sedaj, absoluten mir!«

Res je laže hodila Milica domov s tem upanjem zdravnikovim. Čeprav je še vedno ležala v njenih očeh megla in je bila solčna luč še vedno temačna, vendar ne tako ko davi, par ur poprej. Upanje je rastlo, upanje je korenine poglalo. In z upanjem je rastla moč, je rastla sila, premagovanje, je vzcvetel zopet iz trpkosti obraza smehljaj na ustnice, žarek na oči.

Toda upanje hitro vzraste, hitro požene, ali še preje splashne. Milica mora odgovoriti pismu, mora se odzvati prošnji udanih oči, ki tako težko čakajo odgovora. Ali, kako naj odgovori, kaj naj poreče? Naj sploh ne omeni, odpise pritrjevalno in zavleče vse skupaj, dokler ne ozdravi? Ne, ne, tega Milica ne more! Varati one oči, ki so tako zaupno gorele vanjo ono popoldne, varati zaupanje moža, ki je tako pošteno in odkrito napisal ono pismo, ki je njenemu hrepenenju dalo cilj? Tega Milica ne zmore.

Odreči se! Ah, ni mogoče! Komaj je prisvetil žarek v njeno samoto, komaj je dahnilo toplo v mraz njene duše, pa bi že moralo preiti, vse to miniti? Naj bi zopet ostala sama v temi in mrazu s svojim hrepenenjem? Komaj je vzcvetelo, komaj vzkliko po dolgem, dolgem času brez cvetja, brez listja, komaj plaho poglalo iz sramotene dekliske časti in upanja na poštenje, iz varljivega ljubezničenja v vero prave, resnične, iskrene ljubezni, pa naj zopet umrje vse to, zgine kakor sneg pod toplim solncem? Ah, saj ne more nihče tega zahtevati od nje, ki je mlada, ki si želi življenja z vso silo mlade duše in mladega telesa. Saj je Milica vendar tudi človek s srcem in z dušo, čeprav ima pohabljeni nogi. Ljudje božji, ne bodite vendar brezsrčni, ne zahtevajte od Milice, da umre, umre mlada, brez vseh nad, brez vsega cvetja, brez sadu, kakor suha mladika na odsekanem drevesu!